

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się po Wspólnocie oraz rozporządzenie Rady (EWG) nr 574/72 określające procedurę wdrażania rozporządzenia (EWG) nr 1408/71

COM(2004) 830 wersja ostateczna — 2004/0284 (COD)

(2006/C 24/09)

14 stycznia 2005 r., zgodnie z art. 251 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, Rada postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Zatrudnienia, Spraw Socjalnych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swą opinię dnia 5 września 2005 r. (sprawozdawca: **José Isaias RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**).

Na 420. sesji plenarnej w dniach 28-29 września 2005 r. (posiedzenie z dnia 28 września 2005 r.), stosunkiem głosów 171 do 0, przy 4 głosach wstrzymujących się, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął następującą opinię.

1. Wprowadzenie

1.1 Od czasu ich przyjęcia, rozporządzenia nr 1408/71 i nr 574/72 dotyczące stosowania systemów zabezpieczenia społecznego wobec pracowników i członków ich rodzin przemieszczających się w granicach Unii Europejskiej uległy stopniowym zmianom dostosowującym je do ewolucji w czasie tych systemów i świadczeń zawartych w ich ramach.

1.2 Ogólnie chodzi o dostosowanie rozporządzeń do zmian legislacyjnych w Państwach Członkowskich oraz do wyroków Trybunału Sprawiedliwości. W związku z tym wniosek dotyczący rozporządzenia przedłożony Komitetowi do zaopiniowania ma w założeniu odzwierciedlać zmiany, jakie nastąpiły głównie w prawodawstwie nowych Państw Członkowskich oraz uzupełnić uproszczenie procedur otrzymywania pomocy lekarskiej za granicą, rozszerzając jednocześnie te zmiany na procedury związane ze świadczeniami z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

1.3 Ostatnia zmiana w obu rozporządzeniach została wprowadzona rozporządzeniem nr 631/2004⁽¹⁾, które zawiera komentowane wcześniej zmiany odnośnie procedur otrzymywania pomocy lekarskiej w innym Państwie Członkowskim. Odnośnie wniosku w sprawie tego rozporządzenia Komitet wydał odpowiednią opinię⁽²⁾.

1.4 Jednakże największą zmianę, wprowadzoną w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej, przyniosło rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004⁽³⁾, które po sześcioletniej procedurze w instytucjach Unii zostało przyjęte i opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Rozporządzenie to,

zastępujące rozporządzenie nr 1408/71, jeszcze nie weszło w życie, w oczekiwaniu na przyjęcie rozporządzenia wykonawczego, które zastąpi z kolei obecne rozporządzenie nr 574/72.

Odnośnie rozporządzenia koordynującego systemy zabezpieczeń społecznych, EKES wydał opinię⁽⁴⁾ w sprawie wniosku przedłożonego swego czasu przez Komisję.

2. Treść wniosku

2.1 Wniosek zawiera zmiany do rozporządzenia nr 1408/71 oraz do rozporządzenia nr 574/72, które określa zasady jego stosowania. Obie zmiany nie mają ze sobą związku, ponieważ u ich źródła leżą różne aspekty prawne, jak zostało to wspomniane w punkcie 1.2 niniejszej opinii.

2.1.1 Odnośnie rozporządzenia nr 1408/71, zmiany dotyczą różnych uzupełniających je załączników. Załączniki te wymieniają szczególne sytuacje w Państwach Członkowskich, które muszą być wyraźnie wspomniane w załącznikach, aby wywołać odpowiednie skutki dla obywateli.

2.1.2 Odnośnie rozporządzenia nr 574/72, zmiany upraszczają tekst i ograniczają formalności administracyjne, istniejące obecnie w przypadku otrzymania pomocy lekarskiej w razie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej w innym Państwie Członkowskim. Celem uproszczenia procedur stosuje się te same kryteria, co w przypadku pomocy lekarskiej o charakterze ogólnym, wprowadzone rozporządzeniem nr 631/2004.

⁽¹⁾ Dz.U. L 100 z 6.4.2004.

⁽²⁾ Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (sprawozdawca: José Isaias RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO - Dz.U. C 75 z 15.3.2000)

⁽³⁾ Dz.U. L 166 z 30.4.2004.

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady EWG/1408/71 odnośnie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i członków ich rodzin, przemieszczających się po Wspólnocie oraz rozporządzenie Rady EWG/574/72 określające zasady stosowania rozporządzenia EWG/1408/71 odnośnie harmonizacji praw i uproszczenia procedur (sprawozdawca: Peter Boldt - Dz.U. C 32 z 5.2.2004).

3. Uwagi ogólne

3.1 Komitet odnosi się przychylnie do treści wniosku, ponieważ wpisuje się on w proces poprawy i uproszczenia procedur ustanowionych celem lepszej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej. Każda zmiana przynosząca korzyści obywatelom Unii i ułatwiająca kontakty z urzędami administracji publicznej Państw Członkowskich będzie zawsze dobrze przyjęta przez Komitet.

3.2 Komitet pozytywnie ocenia wnioski w sprawie rozporządzenia, również dlatego, że wyraźnie wspiera on jedną z czterech swobód, na których opiera się od zarania Unia Europejska — swobodny przepływ osób, co w tym wypadku oznacza rozszerzenie tego prawa na osoby, których dotyczy rozpatrywane rozporządzenie. W związku z tym, Komitet raz jeszcze musi powtórzyć swe wezwanie, by poszczególne instancje Unii i Państw Członkowskich dążyły do zniesienia wszelkich istniejących barier celem stworzenia autentycznej przestrzeni swobody przepływu osób w granicach Unii oraz rzeczywistego prawa społecznego. EKES wyraża zadowolenie z treści wniosku, gdyż wnosi on nowy element wzmacniający podstawowe prawa obywateli.

3.3 Długość trwania procedury współdecydowania może prowadzić do pojawienia się istotnych zmian w zawartości wniosków. W jednej z poprzednich opinii Komitetu⁽⁵⁾ w sprawie wniosku dotyczącego częściowej zmiany obu rozporządzeń wypowiedzieliśmy się na temat konieczności uczestniczenia i wyrażania opinii na bieżąco, szczególnie gdy chodzi o tego typu wnioski związane ze zmianami w przepisach socjalno-pracowniczych. Stanowisko to zostało potwierdzone w późniejszej opinii EKES-u⁽⁶⁾, w której podkreślono możliwość wypowiedzenia się Komitetu na temat każdej zmiany wprowadzonej do tekstów w czasie trwania procedury decyzyjnej. W związku z powyższym EKES raz jeszcze przypomina o konieczności uwzględnienia jego roli w tego typu procedurze.

3.4 Sytuacja opisana w punkcie 3.3 staje się jeszcze bardziej oczywista po przyjęciu i ogłoszeniu rozporządzenia 883/2004⁽⁷⁾ dotyczącego koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W opinii⁽⁸⁾ wydanej swego czasu, Komitet

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady EWG/1408/71 odnośnie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i członków ich rodzin, przemieszczających się po Wspólnocie oraz rozporządzenie Rady EWG/574/72 określające zasady stosowania rozporządzenia EWG/1408/71 (sprawozdawca: José Isaiás Rodríguez García-Caro – Dz.U. C 367 z 20.12.2000 r.)

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady EWG/1408/71 odnośnie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i członków ich rodzin, przemieszczających się po Wspólnocie oraz rozporządzenie Rady EWG/574/72 określające zasady stosowania rozporządzenia EWG/1408/71 odnośnie harmonizacji praw i uproszczenia procedur (sprawozdawca: Peter Boldt – Dz.U. C 32 z 5.2.2004 r.)

⁽⁷⁾ Dz.U. L 166 z 30.4.2004 r.

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady (WE) w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (sprawozdawca: José Isaiás Rodríguez García-Caro; Dz.U. C 75 z 15.3.2000 r.)

wyraził konieczność zakończenia monitoringu zmian w tym wniosku, w związku ze złożonym i nieuniknionym charakterem licznych modyfikacji, do których doszło w trakcie procesu decyzyjnego. Rozporządzenie zostało przyjęte cztery lata po wydaniu opinii przez EKES, który nie wypowiadał się już więcej na temat tego tekstu.

Ze względu na wagę tego typu aktów i zakładając, że istotną sprawą jest wysłuchanie opinii EKES-u w najważniejszym momencie, Komitet wnosi, by procedura zasięgania opinii została dostosowana tak, by rola odgrywana przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego w unijnym procesie legislacyjnym była jak najbardziej efektywna.

Również celem nadania sensu stanowisku wyrażonemu przez EKES we wcześniej wspomnianej opinii, Komitet uważa za konieczne opracowanie opinii z inicjatywy własnej w sprawie nowego rozporządzenia nr 883/2004 dotyczącego koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, które zastąpi w przyszłości obecne rozporządzenie nr 1408/71.

3.5 Komitet uważa również, że istotne jest ściśle i zgodne z przepisami rozporządzenia nr 1408/71 wypełnianie funkcji opiniodawczej przez Komitet Doradczy ds. Zabezpieczenia Społecznego Pracowników Migrujących, powołany na mocy tytułu V tegoż rozporządzenia. Komitet ten, złożony głównie z przedstawicieli związków zawodowych i przedsiębiorców, jest bezpośrednim forum, dzięki któremu podmioty społeczno-gospodarcze przekazują swe stanowisko instytucjom w formie opinii lub propozycji dotyczących zmian w dziedzinie zabezpieczenia społecznego na szczeblu wspólnotowym.

3.6 Art. 90 rozporządzenia nr 883/2004 określa, z wyjątkiem szczególnych wypadków, odstępstwa od rozporządzenia nr 1408/71, zaś art. 91 mówi, że wejście w życie nastąpi w dwadzieścia dni po ogłoszeniu. Jednakże drugi akapit wspomnianego artykułu stanowi, że będzie on stosowany od daty wejścia w życie rozporządzenia wykonawczego.

W związku z tym, przed rozpoczęciem 2006 r., roku poświęconego europejskiej mobilności pracowników, Komitet nalega na instytucje unijne i na Państwa Członkowskie, aby w procesie opracowania i przyjęcia przyszłego rozporządzenia wykonawczego użyto w jak największym stopniu szybkich i skutecznych środków celem możliwie szybkiego pełnego wejścia w życie nowego rozporządzenia koordynacyjnego i, tym samym, jak najszybszego zastąpienia złożonych przepisów obecnego rozporządzenia nr 1408/71.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Rozporządzenie Rady nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się po Wspólnocie.

4.1.1 Art. 1 wniosku zmienia załączniki I, II, IIa, III, IV i VI rozporządzenia.

4.1.2 Celem uwzględnienia zmian w ustawodawstwie Słowacji zmienia się rozdział II załącznika I, który odnosi się do aspektu indywidualnego stosowania rozporządzenia w zakresie dotyczącym „członków rodziny”.

4.1.3 W związku ze zmianami w ustawodawstwie Francji zmienia się rozdział I załącznika II, który odnosi się do szczególnego systemu stosowanego wobec osób prowadzących działalność na własny rachunek, wykluczonych z zakresu stosowania rozporządzenia.

4.1.4 Wskutek odnośnych zmian prawnych wprowadzonych do ustawodawstwa Estonii, Łotwy i Polski, zmienia się rozdział II załącznika II dotyczący specjalnych zasiłków z tytułu urodzenia dziecka i zasiłków adopcyjnych, które są wykluczone z zakresu stosowania rozporządzenia. Zmienia się również wspomniany załącznik w części dotyczącej Luksemburga w wyniku wyroku Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, zgodnie z którym specjalny zasiłek z tytułu urodzenia dziecka i zasiłek adopcyjny nie mogą być wykluczone z rozporządzenia, gdyż są świadczeniami możliwymi do wyeksportowania.

4.1.5 W wyniku różnych aktualizacji i dostosowań w ustawodawstwach Niemiec, Słowacji, Łotwy i Polski zmienia się załącznik IIa rozporządzenia dotyczący specjalnych świadczeń socjalnych niewynikających z uiszczania składek.

4.1.6 Aby usunąć zbędne punkty i tym samym uprościć treść, zmienia się część A załącznika III dotycząca przepisów konwencji na temat zabezpieczeń społecznych, które nadal będą obowiązywały pomimo zapisów rozporządzenia co do ich skreślenia.

W tym samym celu zmienia się część B załącznika III dotycząca przepisów konwencji o zabezpieczeniu społecznym, które nie obejmują wszystkich osób, których dotyczy rozporządzenie. Numeracja zostaje odpowiednio dostosowana i do treści włącza się konwencje i umowy dwustronne, spełniające warunki niezbędne do ich odzwierciedlenia w załączniku.

4.1.7 Ze względu na ustawodawstwo Republiki Czeskiej zmienia się rozdział A załącznika IV dotyczącego przepisów krajowych, według których wysokość świadczenia inwalidzkiego jest niezależna od długości okresu ubezpieczenia.

Z tego samego powodu, odnośnie Republiki Czeskiej i Estonii, zmienia się rozdział C załącznika IV dotyczący przypadków, w których można zrezygnować z podwójnego naliczania świadczeń, jeśli nie spowoduje to zwiększenia rezultatu.

W wyniku zmian w ustawodawstwie Słowacji zmienia się rozdział D załącznika IV odnośnie świadczeń i umów dotyczących kumulowania świadczeń o tej samej naturze, do których dana osoba ma prawo na mocy ustawodawstwa dwóch lub większej liczby Państw.

4.1.8 Z powodu zmian w ustawodawstwie niderlandzkim, zmienia się załącznik VI dotyczący specjalnych zasad stosowania ustawodawstwa niektórych Państw Członkowskich.

4.1.9 Zmiany wprowadzone do różnych załączników do rozporządzenia nr 1408/71 spełniają różne funkcje, które Komitet pragnie zaznaczyć.

Po pierwsze, podkreślamy, że wspomniane zmiany wprowadzają do tekstu serię uproszczeń, które poprawiają jego stosowanie i zrozumiałość. W tym sensie stanowi to postęp w kierunku wskazanym w rozporządzeniu nr 883/2004 dotyczącym koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych, którego celem jest uproszczenie i unowocześnienie tej koordynacji, jednakże z poszanowaniem ustawodawstwa krajowego w dziedzinie zabezpieczeń społecznych. W związku z tym Komitet popiera wnioskowane zmiany.

Po drugie, w niektórych przepisach krajowych stwierdzić można wprowadzenie nowych świadczeń w określonych przypadkach, co stanowi postęp w ustawodawstwie socjalnym danych Państw. Komitet wyraża zadowolenie z postępów, jakie w dziedzinie praw socjalnych dokonują się w poszczególnych Państwach Członkowskich, ale jednocześnie żałuje, że obywatele państw, które przystąpiły do Unii w ramach ostatniego rozszerzenia, mają do czynienia ze szczególnymi barierami administracyjnymi.

4.1.10. Komitet uważa wreszcie, że rozdział II załącznika II rozporządzenia powinien zostać usunięty. Państwa Członkowskie powinny wziąć pod uwagę orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości dotyczący tego, że zasiłki z tytułu urodzenia dziecka i z tytułu adopcji nie są zasiłkami specjalnymi, lecz zasiłkami rodzinnymi i w związku z tym mogą być eksportowane. Oczekujemy, że Państwa Członkowskie wyciągną wnioski z tej rzeczywistości prawnej, zanim Trybunał Sprawiedliwości rozciągnie jej działanie za pośrednictwem wyroków na całą Unię.

4.2 Rozporządzenie Rady nr 574/72, określające zasady stosowania rozporządzenia nr 1408/71.

4.2.1 Art. 2 wniosku zmienia cztery artykuły rozporządzenia; wszystkie one odnoszą się do pomocy lekarskiej w razie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

4.2.2 Z art. 60 usunięte zostają ust. 5 i 6 odnoszące się do świadczeń w naturze w wypadku, gdy dana osoba rezyduje w Państwie Członkowskim, które nie jest państwem właściwym. Zniesione zostają formalności związane z powiadomieniem, które w praktyce nie są dopełniane.

Komitet popiera wszystkie te środki oznaczające uproszczenie i wyeliminowanie bezproduktywnych procedur biurokratycznych.

4.2.3 Zmieniony zostaje art. 62 (świadczenia w naturze w razie pobytu w innym państwie niż państwo właściwe). Dzięki wprowadzeniu karty zdrowia zlikwidowane zostają zbędne formalności, które w każdym przypadku będą dopełniane przez właściwe instytucje Państw, a nie przez zainteresowane osoby. Sformułowania tego artykułu są takie, jak art. 21 rozporządzenia po zmianie wprowadzonej rozporządzeniem nr 631/2004.

Komitet popiera każdą zmianę oznaczającą ułatwienie dostępu obywateli do świadczeń, do których mają prawo.

4.2.4 W art. 63 zmieniony zostaje ust. 2 odnoszący się do świadczeń w naturze dla pracowników w wypadku przeniesienia miejsca zamieszkania lub powrotu do kraju zamieszkania oraz dla pracowników uprawnionych do przeniesienia się do innego Państwa Członkowskiego celem otrzymania pomocy lekarskiej. Zmiana wynika z odniesienia w tym artykule do art. 60 ust. 5 i 6, które zostały usunięte w omawianym wniosku.

4.2.5 W art. 66 zmieniony zostaje ust. 1 odnoszący się do podawania w wątpliwość zawodowego charakteru wypadku lub choroby. Chodzi o usunięcie odniesienia zawartego w art. 20 rozporządzenia, który został usunięty na mocy rozporządzenia nr 631/2004.

4.2.6 Komitet wyraża poparcie dla wszystkich wprowadzonych zmian, ponieważ poprawiają one rozporządzenie w sensie jego uproszczenia i likwidacji biurokracji, co ułatwia kontakty obywateli z administracją.

5. Wnioski

5.1 Komitet przyjmuje z zadowoleniem wniosek rozporządzenia, z zastrzeżeniem uwag zawartych w niniejszej opinii. Pozytywne jest uproszczenie i poprawienie treści rozporządzeń nr 1408/71 i nr 574/72 tak, aby ułatwić swobodny przepływ obywateli Unii. Uważamy jednak, że byłoby bardziej wskazane, by w pierwszej kolejności wprowadzono w życie rozporządzenie nr 883/2004, które już samo w sobie przynosi uproszczenia i ma duże znaczenie w dziedzinie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych.

5.2 Mając na uwadze, iż Komitet nie mógł wypowiedzieć się w sprawie ostatecznej treści wspomnianego rozporządzenia nr 883/2004 będącego wynikiem długiej procedury legislacyjnej, uważamy, iż powinna niezwłocznie powstać opinia z inicjatywy własnej w tej sprawie, zanim zacznie się proces legislacyjny dotyczący nowego rozporządzenia wykonawczego, nad którym kończy prace Komisja.

5.3 Komitet nalega na Komisję, by zakończyła nieco wcześniej prace nad rozporządzeniem wykonawczym oraz na Radę i Parlament Europejski, by działały sprawnie w czasie procesu legislacyjnego prowadzącego do jego przyjęcia, tak aby nie powtórzyła się sytuacja spowolnionej procedury, do której doszło w przypadku rozporządzenia nr 883/2004, szczególnie w kontekście roku mobilności pracowników, jakim będzie rok 2006.

5.4 Co do reform zawartych w załącznikach do rozporządzenia nr 1408/71, Komitet wyraża życzenie, by odniesienia do rozdziału II załącznika II, dotyczące zasiłków specjalnych z tytułu urodzenia dziecka i z tytułu adopcji, zostały jak najszybciej usunięte dzięki działaniom samych Państw Członkowskich, w których jeszcze istnieją w tej dziedzinie wyjątki.

Bruksela, 28 września 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND
